

Evangelinos Misailidis
TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ VE
CEFAKÂR U CEFAKEŞ

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Evangelinos Misailidis

TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ
VE
CEFAKÂR U CEFAKEŞ

Hazırlayanlar
Robert Anhegger-Vedat Günyol-Peri Efe

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5719
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 105

Tamaşa-yi Dünyâ ve Cefakâr u Cefakeş
Özgün adı: **Ταμασάι Δουνηιά Βε Αζεφρακίρ-ου Αζεφρακέζ**
Hazırlayanlar: **Robert Anhegger, Vedat Günyol, Peri Efe**

Kitap editörleri: **Ali Suat Ürgüplü, M. Sabri Koz**
Düzeltilti: **Filiz Özkan**

Kapak Tasarım: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Merve Çakıroğlu**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 36150

1. baskı: İstanbul, Ocak 2021
ISBN 978-975-08-4886-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2016
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

BU BASKI ÜZERİNE AÇIKLAYICI NOTLAR • 11
(Peri Efe)

**Metin Hazırlanırken Kullanılan Kaynak Kitaplar,
Ansiklopediler • 22**
Konuyla İlgili Açıklamalı Kısa Kaynakça • 23

İKİNCİ BASKIYA SUNU • 25
(Robert Anhegger-Vedat Günyol)

TEŞEKKÜR • 27
(Birinci baskı için)
(Robert Anhegger-Vedat Günyol)

ÖNSÖZ • 29
Seyreyle Dünyayı
(Vedat Günyol)

E. MİSAİLİDİS BASKISI ÜSTÜNE • 33
(Robert Anhegger-Vedat Günyol)

**TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ'DA KULLANILAN YAZI SİSTEMİ VE
TÜRKÇE ÇEVİRİ YAZIDAKİ KARŞILIKLARI • 34**
(Peri Efe)

CİLD-İ EVVEL (BİRİNCİ CİLT) • 37
Mukaddeme/Başlangıç • 45
Bab-ı Evvel (Birinci Bab)
Atalarım ile tevelludim (doğumum) beyâninde • 49

İkinci Bab

Kemal-i sebavatim (çocukluğum) beyâninde • 56

Üçüncü Bab

Hocalarım ve etdiğim tecavuzat beyânindedir • 59

Dördüncü Bab

Deli kanlılığım beyâninde • 74

Mektubların maali (meali/içeriği) beyâninde • 79

Beşinci Bab

Avukatlığım beyâninde • 98

Altıncı Bab

Karnaval • 159

Yedinci Bab

Fahişelerin faslı • 168

Birinci kızın vasfı • 175

İkinci kızın hikâyesi • 177

Üçüncü kızın fıkrası • 178

Dördüncü kızın hikâyesi • 179

Beşinci kızın fıkrası • 179

Altıncı kızın hikâyesi • 180

Yedinci kızın hikâyesi • 185

Sekizinci kızın hikâyesi • 187

Dokuzuncu kızın hikâyesi • 191

İşte bunların birinin hikâyesi • 194

CİLD-İ SANİ (İKİNCİ CİLT) • 229

Bab-ı evvel

Hakk yerde kalmaz • 237

İkinci Bab

Biz başka hisab itdik meğer iş başka imiş • 263

Hikâyât • 267

Kiryakula • 267

Sultana'nın hikâyesidir • 275
Usta Yeorgi'nin hikâyesi • 282

Üçüncü Bab

Alışmak huy olur ve huy ikinci tabiatdır.
Ve her beldenin âdeti kanon sayılır • 285

Dördüncü Bab

Haksızın hasmi Allah'dır, elbette sebep halk ider • 296
Kamer Hanım'ın hikâyesidir • 299
Anadolu'dan çıkan âlimler beyâninde • 307
Anadolu'nun âlimleri esamesidir (isimleridir) • 307
İzmirli Kamer Hanım'ın fıkrasının bakıyesidir • 322

Beşinci Bab

Uygunsuz terbiyenin semeresi (meyvası) sefalettir • 350
Birinci (mahpus)
Yere batan mahallesindeki meşhur batakçı Zöhre Hanım'ın
hikâyesi beyâninde • 352
Zöhre Hanım'ın Favini ile mukâlemesi • 363
İkinci mahpus • 383
Üçüncü mahpus • 385
Dördüncü mahpus • 388

CİLD-İ SALİS (ÜÇÜNCÜ CİLT) • 433

Beşinci babın bakıyesi/Beşinci mahbus • 441
Yiğirmi ikinci mahbus • 449

Altıncı Bab

İki canbaz bir ipde oynayamaz • 454
Ya doldur şu küpi, ya ver altun topu • 455
Katolikların sürkün olduğu • 459
Ermeni Katoliklerinin Der-i Saadet'den nefliği • 465
Armenistan ve Ermeniler • 465
Ermeni Kelisasi'nın Rum Kelisasi'ndan ayrılmasının
ibtidaki sebebi • 468

Yedinci Bab

Arayan belasını da, Mevla'sını da bulur • 516
Ulah'a azimet ve muvaseletim
Eflâk ve Buğdanlıların ahlâkı ve beylerinin ahvali
beyânindedir • 521

Sekizinci Bab

Tekkeyi bekleyen çorbayı içer • 521
Kesk-i servet ve şan ü şöhret idub, rütbeyle terfi olındığım
beyâninde • 524
Beyin ahlâk ve tabiatı ve dostum ile düşmenim beyâninde • 528
Halisane aşk u muhabbet ile namizedlendiğim beyâninde • 531
Me'murietden tard ile nefî oldığım beyâninde • 535
Gemimizin parelenib, Rossialulardan esgir olduğumuz • 538
Hızmet etdiğim iki efendilerim ve Rossialıların ahlâkı ve tefecilikleri
ve nekeslikleri beyânindedir • 540
Silk-i askeriyeye gönüllü yazıldığım ve Rossia asker neferlerinin
ahlâkı ve namizetlim Roksandra ile bir saat mıkdarı mülâkat
eylediğim beyânindedir • 545
Ordudan firar idub tutularak te'dib olduğum ve hastahaneyeye
girdiğim ve muharebe eylediğim beyânindedir • 549
İstanbul'a avdetim ve dehşetli bir vakıa beyâninde • 557
Diğer bir hanımla kesb-i ülfet eylediğim beyâninde • 558
Hızmet eylediğim paşa ve haremim ve Osmanlıların âdetleri • 564
Hâkim nasb oldığım ve harabetim ve defa vaptis olduğum ve min
gayr-i me'mul mülâkatim beyâninde • 569
Meşhur Roma şehiri ve Papa ve kardinallar ve ahvalleri
beyânindedir • 573

Dokuzuncu Bab

Pnevmatikos'luğum ve laikos'ların ve ruhbanların uygunsuz halleri
beyâninde • 580

Onuncu Bab

Lokantacı ve hırsızlar eline düşdüğüm beyâninde • 592

CİLD-i RABİ (DÖRDÜNCÜ CİLT) • 599

Birinci Bab

Beş hırsızların hikâyeleri beyâninde • 607

Evvela böcek başının • 607

İkinci hırsızın hikâyesi • 611

Üçüncü hırsızın hikâyesi • 612

Dördüncü hırsızın hikâyesi • 614

Beşinci hırsızın hikâyesi • 615

İkinci Bab

İstintak ve mahbus olduğum • 617

Hızmet etdiğim konte ve vekil-i harcı beyâninde • 622

Mihnadıscı ve hizmet itdiğim tacir ve İtalia'nın karnavalı
beyâninde • 623

Hızmet eylediğim lord ve İngilizlerin ahlâkı beyâninde • 629
Milord'un hemşiresi miledi ve dişehli taifesinin ahlâk ve tabiatı
beyâninde • 634

İngiltera'ya muvaseletim ve İngilizlerin ahlâkı beyâninde • 643

İkinci Bab¹

Bir dul İngiliz hatun ile kesb-i minasebet eylediğim ve Lord
Çelebi'min vefati beyâninde • 652

Üçüncü Bab

Stavrofori • 656

Dördüncü Bab

Fransa pa-yi tahtı Paris'e muvaseletim ve onda gazetacılığım – ve
Fransızların ahlâkı beyânindedir • 662

Beşinci Bab

Theatroculuk etdiğim ve birtakım hukâma ile görüşdüğüm ve
ba'zı sair ahval beyâninde • 666

Altıncı Bab

Kursanlar eline geçtiğim ve min gayr-i me'mul
mülakatım beyâninde • 679

1 Üçüncü Bab olması gerekir. Aslına uysun diye olduğu gibi bırakılmıştır.

Yedinci Bab

Hekimliğim ve yeni ayrılığım beyâninde • 685

Sekizinci Bab

Athine'ye azimetim, Yunanistan vukuatı, atik dostum Stefanos ile mülakatım ve zadekânlık iddiası ve ölüb de dirildiğim babında • 688

Dokuzuncu Bab

Gelinlik kızlar – Ölünün dirildiği ve nihayet nikâhlandığım beyâninde • 697

TAMAŞA-Yİ DÜNYÂ'NIN HAYRHAH VE İ'TİBARLU MÜŞTERİLERİ • 711

TEMAŞA-İ DÜNYA VE CEFAKÂR U CEFAKEŞ ÜZERİNE • 719

(Robert Anhegger-Vedat Günyol)

KAYNAKÇA • 739

SÖZLÜKLER • 740

(Peri Efe)

DEYİMLER, TABİRLER • 780

DİZİN • 789

BU BASKI ÜZERİNE AÇIKLAYICI NOTLAR

Evangelinos Misailidis'in 1871/72 yıllarında Yunan harfleriyle basılan *Tamaşa-yi Dünyâ ve Cefakâr u Cefakeş* adlı romanının Latin harflerine bu seferki aktarılışı başka bir anlayışla yapılmakla birlikte, Robert Anhegger ve Vedat Günyol tarafından 1986 yılında yayımlanan ilk Latin harfli yayının 1988 tarihli gözden geçirilmiş ikinci baskısı temel alınarak o metin üzerinden hazırlanmıştır.

Misailidis'in romanını yayına hazırlamayı Anhegger düşünmüş, planlamış ve Vedat Günyol'a birlikte çalışmayı önermiştir. 1986 yılında *Seyreyle Dünyayı* adıyla Cem Yayınevi tarafından yayımlanan metnin ilk baskısında çokça olan basım hataları düzeltilip 1988 yılında aynı yayınevi tarafından ikinci baskısı yapılmıştır. Düzeltilen sadece basım hataları olmamış, Anhegger ve Günyol ilk baskıda çözemedikleri ya da yanlış çözdüklerini düşündükleri sorunlu yerleri de gözden geçirerek bunları son baskıya eklemiştirler. Uzun bir zaman, çok çeşitli kaynaklara ve danışmaya ihtiyaç gösteren bu zahmetli iş, doğası gereği her aşamasında hata yapmaya çok açıktır. Bir öncü çalışma olmasının da getirdiği zorlukları düşününce, Anhegger ve Günyol'un bu sıkıntıyı misliyle çektiklerini tahmin ediyorum.

Robert Anhegger nasıl bir yöntemle çalıştığını kitaba yazdığı sonsözde ve daha sonra 1991 yılında yayımlanan konuyla ilgili bir makalesinde¹ -daha bilimsel ve ayrıntılı bir şekilde- ele almıştır. Anhegger, söz konusu makalesinde çalışma yöntemlerinin bilimsel olmadığını, dönemin okuruna hitap etmesinin amaçlandığını belirtirken kitapta yer alan sonsözde de metni bugünkü dile uyarlamakta kaçındıklarını ama gerektiğinde sözcükleri bugünkü biçimine sokmakta bir sakınca görmediklerini söyleyerek yaptıkları bazı değişikliklerden örnekler verir. 'Vapor' yerine 'vapur', 'hökümet' yerine 'hükümet', 'yahod' yerine 'yahud' ve 'İstanbul' yerine 'İstanbul' gibi. Ama değişiklikler sadece bundan ibaret değildir. Cümle

1 Robert Anhegger, "Das Tamaşa-i Dünya des Evangelinos Misailidis (1871/72) als Quelle zur karamanischen Sprach-und Kulturgeschichte", *Türkische Sprachen und Literaturen* (ed. Ingeborg Baldauf, Klaus Kreiser, Semih Tezcan), Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1991, s. 1-38.

yapılarıyla oynanmadığı halde, Misailidis'in kullandığı fiil çekimlerine ve kelime seçimlerine müdahaleler söz konusudur.

Sonsözdeki açıklamaları ile metindeki uygulamaları arasında bulunan çelişkiyi Anhegger'in mektuplarını okuyana kadar çözemedim. Anhegger, kendisinin ve Günyol'un romanı yayına hazırlarken danıştıkları birçok kişi arasında önemli bir yeri olan Andreas Tietze'ye yazdığı mektupların ikisinde dil konusu ile ilgili rahatsızlıklarından ve verdiği kararlardan bahseder. Yazılanlardan Anhegger'in ortaya çıkardıkları metnin dili ile ilgili tereddütleri olduğunu anlarız. Metnin 'arkaik' özelliklerini ne kadar koruyacakları ya da günün diline ne kadar uyarlamaları gerektiği sorusu önlerindedir ve Anhegger metnin okunabilir olması için ikinci çözümden yanadır. Ama aynı zamanda bilinçli bir şekilde metne eski bir ton vermenin de yararlı olacağı fikrindedir. Bunun için de Misailidis'in metnindeki bazı kelimeleri olduğu gibi bırakmayı düşünür. Mektuptan bu konuda Günyol'la tam olarak anlaşamadıklarını da anlarız (20.3.1983).

Yaklaşık bir yıl sonra Anhegger'in Tietze'ye yazdığı diğer bir mektupta aynı sorun üzerinde düşünmekte olduğunu görürüz (20.11.1984). Metnin transkripsiyonundan hâlâ memnun değildir, ama sonuçta eski dille günümüzün dili arasında bir uzlaşma olduğunu yazar. Yer yer orijinal metnin kelime hazinesine ya da söyleyiş biçimine yaklaşır ama esas olarak bunlardan uzak bir dil kurmayı seçmesi benim benimsemediğim bir yaklaşım, ama bu mektubunda dile getirdiği soru bence çok önemli: "... fikrimce Arap alfabesi dışındaki alfabelerle yazılan Türkçe metinlerin transkripsiyonunda hep önümüzde durması gereken bir sorudur: Osmanlı ortografisinin etkisi altında bulunan böyle metinler yazıldıkları dönemin Türkçesinin telaffuzunu ne kadar gösterebilirler?" Bu soru hâlâ önümüzde duruyor.

Ancak bu kadar yoğun bir müdahalenin orijinal metnin ifade gücüne ve edebi değerine sekte vurduğu fikrindeyim. Metin günümüz Türkçesine çevrildiğinde içerikle dilin oluşturduğu bütünlük bozuluyor. Yazarın geldiği yerle doğrudan ilişkili olan dilinin özelliklerine müdahale edilmesi metni anlattığı olaylara indirgeyerek kendi atmosferinden koparıyor, metin vasatlaşıyor. Misailidis'in kullandığı dilin okumayı zorlaştıracak kadar anlaşılmaz ve zor olmadığını, aksine okurun ilk şaşkınlığı geçtikten sonra, bu dilin, insanı hızla içine çekecek kadar zengin ve cazip olduğunu düşünüyorum.

Elinizdeki kitap sadece Misailidis'in değil, Robert Anhegger'in de ne demek istediğini, sorunları hangi akıl yürütmeyele çözdüğünü düşünmek suretiyle, orijinal metin ile Anhegger'in metni yan yana konularak hazırlandı. Çalışmaya başlamadan Anhegger'in ve Günyol'un çalışma notlarına ulaşmayı çok istedim. Anhegger'in arşivinin bulunduğu Leiden Üniversitesi'ne yazdım, ama bir sonuç alamadım. Ancak metinle ilgili ilk kısım çalışma bittikten sonra Turkuaz Sahaf'ta Anhegger ve Günyol'un 1986'daki ilk baskılar üzerinde hem kendilerinin hem de farklı kişilerin yaptıkları düzeltmelerin olduğu parçalanmış sayfalarla karşılaştım. Bu çalışma üzerinden Anhegger ve Günyol'la karşılaşmanın beni heyecanlandırdığını söylemeliyim. Kontrollerimi bir kez de onların düzeltmeleri ışığında ve düşünme biçimlerini anlamaya daha yakınlaşarak yaptım. Söz konusu baskıları vererek bu çalışmayı yapmama olanak sağlayan Emin Nedret İşli'ye minnettarım.

Ayrıca ilk baskının üzerinde Orhan Şaik Gökyay'ın el yazısıyla yaptığı düzeltmelerin bulunduğu bir nüshasına da İSAM Kütüphanesi'nde ulaşabildim ve kendi hazırladığım metni onun düzeltmelerine bakarak yeniden kontrol etme olanağını buldum. Gökyay'ın katkısı bu yeni çalışmaya da uzandı.

Bu çalışmada Misailidis'in metnine sınırları zorlamak pahasına sadık kalındı. Orijinal metni yüksek sesle okuduğumuzda ne duyulacaksa Latin harflerine aktarılmış hali okunduğunda da onun duyulması amaçlandı. Yani sesi olduğu gibi aktarmayı daha doğru buldum. Düzensiz ve tutarsız yazımlara mümkün olduğu kadar müdahale etmedim. Düşmüş ya da hatalı olduğu çok açık olan harfler tamamlandı ya da düzeltildi ama mutlaka köşeli parantez içinde gösterildi. Çelişkileri korumaya özen gösterdim, çünkü konuşulan/yazılan dili anlamının bir yolunun da söz konusu çelişkilerden geçtiğine bu uzun metinle cebelleştığım süre boyunca karşıma çıkan örneklere bakarak ikna oldum. Metindeki tutarsızlıkları kolayca basım hatası başlığı altında toplayıp düzeltme yoluna gitmedim, özellikle de bu tutarsızlıklar gayet tutarlı olduğu zamanlar. Örneğin; *güzel/gözel*, *kelp/kelb*, *güyâ/göyâ* gibi. *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın dilin değişme sürecinin hızlandığı bir döneme denk geldiğini hesaba katarak bu uzun Karamanlıca metnin söz konusu değişimi göstermeye de fırsat tanıyacağı düşüncesiyle bu olanağı değerlendirdim.

Karamanlıların kökeni ile ilgili sorular, Türk ve Yunan milliyetçiliklerinin sonuçsuz kalmaya mahkûm iddialaşmasına konu oluşturuyor. Kökenleri nereye dayanırsa dayansın yerel kültür ve dil açısından önemli bir zenginliğe sahip Karamanlı yazınına araştırmalarda kaynak olarak kullanmak gerekli. Ancak ne yazık ki örneğin yerel ağız sözlüklerinde, deyim ve atasözleri sözlüklerinde Misailidis'e ve eserine yapılan atıflara çok az rastlanıyor. Bunun en önemli istisnalarından biri hiç kuşkusuz Andreas Tietze'nin hazırladığı *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. Karamanlıca metinler gerek kullandıkları Türkçe gerekse Yunanca açısından incelenmeli. Türkçe konuşup yazmaları Yunancaya tamamen uzak olduklarını, sadece dinlerine ait bir dil olarak kabul ettiklerini düşündürmemeli bize. Yaşadıkları bölgelere özgü Türkçeleri ve Yunancaları ile kelime dağarcıkları ve söyleyiş biçimleri üzerinde durulması gereken alanlar.

Metinde yazarın kurum adları dışında kullanmayı tercih ettiği Yunanca kelimelerin yazımı standart dilden yer yer farklılaşıyor. Bunları “düzeltmedim”, ancak dipnotlarda gereklikçe standart hallerini gösterdim. Misailidis bazı kelimelerin Yunancasını kullanmayı tercih ediyor, bu tercihinde asla dokunmadım. Bu durumu hangi kelimelerin Yunancalarını, hangi sebeple tercih ettiği sorusuna cevap aramak için iyi bir olanak olarak değerlendiriyorum. Yazarın Yunanca bazı kelimeleri Türkçe okunuşa uydurma çabası olduğunu gözlemledim ve bunların nasıl okunacağı sorusunun cevabını da gene Misailidis'in kendisi veriyor; Yunanca kelimelere getirdiği Türkçe ekler bu konuyla ilgili çoğu sorunu çözmekte yardımcı oldu. Bu tip kelimelerle ilgili geniş açıklamaları dipnotlarda göstermekle birlikte metinde geçen Yunanca kelimeleri kesme işareti ile ayırdım. Örneğin; *didaskalos* 'a gibi.

Misailidis'in metni hem Türkçe hem de Osmanlıca açısından zengin bir kelime dağarcığı barındırıyor. Bugün kullanılan farklı olan yazımlar için en son düşünülmesi gereken, basım hatası olduğu ya da yazarın yanlış yazdığı olmalı. Zira dikkatle düşünülüp araştırıldığında bu farklılıkların çok önemli bir kısmında yanlışlık bulunmadığı görülüyor. Yazarın hangi ihtiyaçla böyle yazdığını araştırarak, acaba ben mi yanlış okuyorum endişesiyle çalışmakta büyük fayda olduğunu gördüm. Özellikle Osmanlıca kelimelerde yazar *ceyb/cep* ya da *sufra/sofra*, *zokak/sokak* örneğinde olduğu gibi eski bir kullanımı

tercih ediyor. Bu tercihlerine de hiçbir şekilde müdahalede bulunmadım. *Tamaşa-yi Dünyâ*'da Misailidis Efendi'nin de dipnotları var. Bunlar, ait oldukları yerde yıldızla ve italik olarak verilmiştir.

Anhegger ve Günyol, metni çok detaylı bir şekilde ve her biri ayrı ayrı kendi alanlarına ait donanımlarıyla açıklamalar ve dipnotlarla zenginleştirmişler, anlaşılır hale getirmişler. Zira orijinal metin, gerek kelime seçimi ve ifade biçimi, gerekse dönemin ve çok daha eski devirlerin olaylarını, kişilerini sık sık kullanması, ayrıca çok farklı alanları konu edinmesi açısından açıklanmaya ihtiyaç gösteriyor. Onların notlarını da gözden geçirip, bazılarını eksik olduğu, bazılarını da artık gereksiz bulduğum için (geçen zamanla değişen bilgiler, kaynak zenginliği vb.) çıkarttım; gerekli bulduğum yerlere de yeni bilgiler ekledim, yeni dipnotlar açtım. Benim tarafımdan eklenen dipnotlar “[P. E.]” ile belirtilmiş olup onların dipnotlarına yaptığım ekler de köşeli parantez içindedir. Metin içinde geçen açıklama gerektiren kelime ve deyimlerin hemen hepsi için birçok kaynaktan faydalanılmıştır. Standart kullanımdan sapan ya da döneminde başka bir anlamda kullanılan kelimeler ve ifadeler için ise kaynak kullanılmadan açıklama yazıldı. Ne Anhegger-Günyol'un ne de benim bulabildiğimiz birkaç kelime ve deyim için ise tahminlerim olsa bile bunu açıklama olarak vermedim. Bu konuda okurlardan gelecek her tür katkıya minnettar kalırım.

Metindeki kelime açıklamaları kaynak verilmeden yuvarlak parantez içinde metinle aynı fontla yazılmış olarak gösterildi. Bugünkü kullanımla ya da standart yazımla farklılık olan yerlerde ise parantez içinde önce standart yazım daha sonra açıklamaya yer verildi. Örneğin; *felekât* (*felekiyat/astronomi*) gibi. Bu açıklamalar kelimelerin ilk görüldüğü yerlerde uygulandı, ancak Misailidis'in kelime ile ilgili tercihini metin boyunca korudum, örneğin metin boyunca *felekât* olarak geçen kelimeyi değiştirmedim.

Anhegger ve Günyol'un hazırladıkları her iki baskıda da yer alan mukaddimenin sadeleştirilmiş halini metnin bütünlüğünü korumak amacıyla çıkarmakta karar kıldık.

Yunanca ve Karamanlca yayıncılık tarihinde önemli yeri olan abonelere/bağışçılara bu kitapta da rastlıyoruz. Bu aboneler, kitabın basılmasından önce ederini peşin ödeyerek masraflara katkıda bulunurlardı. Sadece Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde değil, Vi-

yana, Odessa, Trieste vb. yerlerde basılan kitapların masrafları için de bu yöntem kullanılmış ve basım sürecine maddi olarak destek olan toplumun önde gelenlerinin isimleri ve memleketleri, bazen de meslekleri, kitabın ön ya da arka iç kapaklarına yazılmıştır. Benzer bir listeye Misailidis'in kitabının en son sayfalarında da rastlıyoruz. Bu liste isme göre alfabetik hazırlanmıştır ve her bir abonenin karşısında memleketi yazılıdır. Abone listeleri birçok açıdan belge niteliği taşır. Dönemin Rum-Ortodoks cemaatinin üyeleri, nerelerde yaşadıkları, Yunanca yayıncılıkta hangi eserlere katkı verdikleri gibi konular için önemli belgelerdir. Cem Yayınevi tarafından yapılan daha önceki her iki baskıda da yer almayan bu abone listesinde *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın destekleyicileri arasında az sayıda da olsa Rum-Ortodoks cemaatine ait olmayan kişilerin varlığını fark edeceksiniz.

Her iki baskıda da Misailidis'in bazı ifadelerini açıklamak için gerek duyulan dipnotlar ve metinden çıkarılan bölüm, Türkiye'de yayın faaliyetinde bulunmanın dönemine göre değişen ölçülerde ama hep zahmetli ve kısıtlayıcı olduğunu bize anlatıyor.

Vedat Günyol Misailidis'in romanıyla toplumun hangi kesimine seslendiğini anlattığı önsözünde bu söz konusu kesimin özelliklerini de anlatır. Bu ve benzeri paragrafların içeriği *Tamaşa-yi Dünyâ*'nın anlayışına ters düşer. Bunu değerlendirirken önsözün yazıldığı 80'li yılların kitabın iki baskısına da yansıyan atmosferini gözden uzak tutmamakta büyük fayda var.

Misailidis'in Tercihleri ve Metindeki Uygulamalar

Bu bölümde Misailidis'in çoğunlukla tutarlı bir şekilde uyguladığı ve benim de koruduğum yazım biçimlerinden bahsedeceğim.

Bugün bileşik sözcük olarak kullanılan yer adlarının, Latin alfabesine geçilmesinden sonra da bir süre ayrı yazıldığı görülüyor.

Misailidis'te de bu böyle. *Büyük ada, Yeni mahalle, Bey oğlu* gibi.

Diğer ayrı yazılanları da metne uyguladım. *Deli kanlı, batakhane, süd anası* gibi.

1. *Obir (öbür), obiri (öbürü)* kelimeleri daha çok ayrı yazılmakla beraber, arada bitişik yazıldığı da görülüyor. Bunu da korudum. Bu durumun bir diğer örneği de *maazallah/maaz Allah*.